

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), som er et uavhengig rettshjelpstiltak drevet av kvinnelige jusstudenter ved Universitetet i Oslo. JURK gir gratis juridisk rådgivning til alle kvinner bosatt i hele Norge.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Brosjyren er revidert våren 2009 av Elisabeth Elliott, Hanne Haagenrud og Anne Marie Tollehaugen, og våren 2010.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1.0 HOVEDPUNKTER.....	3
2.0 ORDLISTE.....	4
3.0 HVA ER FORLIKSRADET?	7
4.0 NÅR OG MED HVILKE SAKER GÅR MAN TIL FORLIKSRADET?	8
4.1 Innledning.....	8
4.2 Tvangsgrunnlag	8
4.3 Avbrudd av foreldelsesfrist	9
4.4 Hvilke typer saker	9
4.5 Saker som ikke skal behandles i forliksrådet.....	10
4.6 Husleietvistutvalget	11
5.0 SKRIVING OG SENDING AV FORLIKSKLAGE.....	12
5.1 Påkrav	12
5.2 Muntlig eller skriftlig klage	12
5.3 Skrive egen forliksklage eller bruke ferdig skjema	13
5.4 Hva som skal med i en forliksklage	14
6.0 Når klagen er sendt – tilsvar og innkalling	17
6.1 Vurdering av forliksklagen	17
6.2 Tilsvar	18
6.3 Innkalling til forliksmøte.....	19
7.0 HVA SKJER I FORLIKSRADET?	19
8.0 KONSEKVENSER / ETTERVIRKNINGER	21
9.0 MÅTER Å ANGRİPE FORLIKSRADETS AVGJØRELSER PÅ	26
9.1 Innledning.....	26
10.0 UTLEGG	28

1.0 HOVEDPUNKTER

For å gjøre denne brosjyren enklere å bruke gis det innledningsvis en oversikt over hovedpunktene. Disse vil bli nærmere utdypet senere i brosjyren.

En forliksklage er i de fleste tilfeller det første nødvendige skritt for å få tvangsgrunnlag eller grunnlag for å reise rettssak. Saksbehandlingen i forliksrådet er kortfattet. Den sparer domstolene for betydelig arbeid, og kan også spare klager og innklagede for store omkostninger.

Dersom man ønsker å fremme et krav for forliksrådet bør man huske på følgende:

- Send en begrunnet forliksklage med bilag
- Krev fraværsavgjørelse

- Møt opp til fastsatt tid

Dersom man selv er klaget inn for forliksrådet bør man passe på:

- Å sende inn tilsvaret innen fastsatt frist.
- Å møte opp til fastsatt tid.

Dersom man ikke sender tilsvaret eller møter til fastsatt tid, kan man risikere en fraværsavgjørelse. Det vil si at man taper saken uten en reell behandling.

Dersom man anser kravet til klager er riktig, kan det lønne seg å få i stand en avtale uten å møte i forliksrådet. Dette vil spare både tid og utgifter.

Mange forliksklager gjelder krav om penger.

Avslutningsvis er det derfor tatt inn opplysninger om utlegg, det vil si tvungen pant som sikkerhet for pengekrav. Dette gjennomføres av namsmannen når kreditor ber om det. Utlegg må begjæres innen en angitt frist og det må betales gebyr for utlegget.

Vi håper disse hovedpunktene vil gjøre det lettere å forstå den mer detaljerte fremstillingen av reglene som følger.

For at det også skal være lettere å finne frem til hvor reglene er hentet fra står det en henvisning til lovbestemmelsene i brosjyrens marg.

2.0 ORDLISTE

I brosjyren brukes flere juridiske termer. Vi vil i det følgende forklare enkelte av disse slik at innholdet skal

bli lettere å forstå.

Anke	Klage på resultatet eller saksbehandlingen i dommer, rettsforlik og enkelte kjennelser med ønske om at saken skal få en ny behandling.
Ankefrist	Tidsfristen for å anke. Denne er vanligvis satt til en måned.
Debitor/ Skyldner	En person som skylder en annen (gjerne kalt kreditor eller kravshaver) penger eller andre ytelser.
Dom	Avgjørelse av en rettsinstans som avgjør rettsforhold med bindende virkning for partene.
Forlik	Avtale mellom partene. Et forlik inngått i forliksrådet er like bindende for partene som en dom.
Husleietvist- utvalget	Husleietvistutvalget (HTU) er et alternativ til forliksrådene i husleietvister mellom utleier og leietaker. HTU kan mekle og treffe avgjørelser.
Innklaget	Den som er klaget inn for forliksrådet. For eksempel skyldneren, den erstatningsansvarlige skadevolder eller andre.
Klager	Den som sender inn klagen til forliksrådet.
Kreditor/ Kravshaver	Den som har et krav mot en annen (gjerne kalt skyldner eller debitor)
Lovlig sted- fortreder	Noen som i kraft av stilling eller selskap har rett eller plikt til å representere en part. Eksempler på dette er foreldrene til en umyndig eller en representant for et

selskap. Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger samt ulike bo (dødsbo, konkursbo), kan møte ved styrets formann.

Løsøre	Eiendeler som ikke er fast eiendom eller verdipapirer. Eksempler er bil, tv eller sofa.
Nams- myndighet	Offentlig instans som fullbyrder krav for kreditorer eller andre kravshavere, for eksempel ved utlegg eller utkastelse. Det er namsmannen som gjennomfører tvangsfullbyrdelsen. I større byer finnes egne namsmannskontorer, mens det på mindre steder er lensmannen som fungerer som namsmann.
Prosess- fullmektig	En person som representerer en av partene. Dette vil i de fleste tilfellene være en advokat.
Påkrev	Et skriftlig krav om betaling, utformet på en bestemt måte.
Tilsvar	Skriftlig svar som sendes dersom man er klaget inn for forliksrådet. Her kan man redegjøre for sitt syn på saken.
Tvangs- grunnlag	Tvangsgrunnlag er et vilkår som må foreligge for at en tvangsfullbyrdelse skal kunne gjennomføres. Som tvangsgrunnlag regnes dommer og kjennelser, avgjørelser av forliksrådet, rettsforlik og visse andre avgjørelser som har samme virkning som en dom. Tvangsgrunnlag er med andre ord en betingelse for å kunne tvinge gjennom sin rett overfor en annen person.
Tvangs- fullbyrdelse	Tvangsfullbyrdelse vil si å inndrive et krav – gjerne et pengekrav - med myndighetenes hjelp.

Fraværdsdom

Tvl § 16-10 (2)
jfr. § 16-7 og 16-8.

Dersom innklagede ikke møter til innkalt mekling eller har overholdt saksgangens frister kan forliksrådet avsi fraværdsdom. Fraværdsdom avsies etter begjæring fra klageren hvis denne kan gis medhold fullt ut eller i det vesentlige. Dommen skal bygge på klagerens påstandsgrunnlag når dette er gjort kjent for innklagede tidligere i prosessen, med mindre det ikke fremtrer som åpenbart urimelig. Dersom klager har fravær i saken kan saken avvises.

Utlegg

Tvangssikring av et krav, slik at den som krever utlegget får panterett i gjenstander eller lignende som tilhører skyldneren. Utleppet foretas av namsmannen etter begjæring.

3.0 HVA ER FORLIKSRADET?

Forliksrådet er det norske domsstolssystemets første rettssinstans i sivile saker. Med sivile saker menes de fleste andre saker enn straffesaker. Som navnet tilsier er det i forliksrådet meningen at partene skal prøve å inngå et forlik, altså komme til enighet, i stedet for at tvisten ender med en dom. Grunnen til dette er at man ser det som hensiktsmessig å unngå unødige konflikter mellom partene samt at man ønsker å avlaste de ordinære domstolene. Forliksrådets funksjon er først og fremst å mekle mellom partene. Dersom partene ikke kommer til enighet kan forliksrådet avsi dom.

Både et forlik og en dom har rettsvirkning og kan eventuelt tvangsfullbyrdes hos namsmannen.

Forliksrådet består av tre medlemmer og like mange varamedlemmer. Disse velges blant kommunens innbyggere for fire år av gangen og er vanligvis ikke utdannede jurister. Det skal være minst ett forliksråd i hver kommune.

4.0 NÅR OG MED HVILKE SAKER GÅR MAN TIL FORLIKSRÅDET?

4.1 Innledning

Tvl § 6-2 (1)

Hovedregelen er at alle saker kan tas inn til behandling i forliksrådet før man tar ut søksmål for tingretten. Det gjøres imidlertid unntak. De øvrige unntak kommer vi tilbake til i punkt 4.5.

Det er langt flere saker som klages inn til forliksrådet enn det som kommer til behandling i tingretten. Dette skyldes at saken ofte avgjøres her.

Mange klager inn saken for forliksrådet uten planer om å føre saken videre i rettssystemet. Hvis beløpet det tvistes om er lavt vil det ofte lønne seg å avgjøre saken i forliksrådet, da det vil være kostbart å føre saken for de ordinære domstoler.

Det å bli klaget inn for forliksrådet kan være nok til at skyldneren betaler.

4.2 Tvangsgrunnlag

Tvangsl §4-1 (e),
jfr tvl § 19-13

Dersom forlikrådet gir klager medhold regnes dette som et tvangsgrunnlag.

Tvl § 2-1

Med tvangsgrunnlag menes det som skal til for å få myndighetenes hjelp til å tvangsfullbyrde et krav. **(Juridisk leksikon)** Myndighetene her vil for eksempel være namsmannen.

**Fravær-
dom**

Svært mange saker blir avgjort ved fraværdom (se punkt 6.1.1) Mange kravshavere spekulerer i dette og håper at innklagede verken gir tilsvar (se punkt 4.2) eller møter opp. Det er derfor viktig å understreke at man må skrive tilsvar og møte opp til forlikrådsbehandlingen dersom man er innkalt.

4.3 Avbrudd av foreldelsesfrist

Foreldesl.§ 15

Foreldelsesfristen avbrytes når fordringshaveren tar rettslige skritt mot skyldneren. Når en sak reises for forlikrådet skjer avbrudd av foreldelse ved innlevering av forliksklage

4.4 Hvilke typer saker

**Oftest krav
om penger**

Man kan gå til forlikrådet med de fleste type tvister. Det dreier seg som oftest om krav på penger, men det er ingenting i veien for at kravet kan dreie seg om gjenstander eller annet.

4.5 Saker som ikke skal behandles i forliksrådet

Tvl. § 6-2
bokstav a)-f)

De viktigste sakene som *ikke* skal behandles i forliksrådet er:

- Familiesaker. Det vil si saker som omhandler ekteskap eller forholdet mellom barn og foreldre, som for eksempel farskap og samværsrett. Saker som bare har med det økonomiske oppgjøret ved samlivsbrudd eller deling av reisekostnader ved samvær å gjøre kan imidlertid behandles i forliksrådet
- Saker mot offentlig myndighet som ikke er av utelukkende privat art
- Saker om gyldigheten av en voldgiftsdom eller et rettsforlik
- Saker som er avgjort av en nemd når det er bestemt ved lov at nemdas vedtak er bindende for partene hvis saken ikke bringes inn for domstolene. Eksempler på slike nemder er Forbrukertvistutvalget og Husleietvistutvalget
- Saker om patenter, varemerker, design e.l
- Andre saker hvor det er bestemt ved lov at mekling i forliksrådet ikke finner sted. Militærnektersaker omfattes her.

Dersom saken ikke faller inn under noen av punktene nevnt over, skal den som hovedregel behandles i forliksrådet før den kan tas inn til tingretten.

Dette gjelder imidlertid ikke når:

Tvl. § 6-2 (2) (a)

- Tvistesummen er minst 125 000 og begge parter har vært bistått av advokat.
- Utenrettslig mekling i henhold til loven er gjennomført

Tvl. § 6-2 (2) (b)

Tvl. § 6-2 (2) (c)

- Tvisten har blitt realitetsbehandlet i klage- eller reklamasjonsnemnd etter samtykke fra den andre part, eller i en nemnd som er offentlig godkjent etter særskilt lovbestemmelse

HTU

4.6 Husleietvistutvalget

Husleietvistutvalget, heretter kalt HTU, løser tvister mellom utleier og leietaker. Utvalget kan både mekle mellom partene og treffe avgjørelser. Avgjørelsen vil være bindende for partene på samme måte som en avgjørelse i forliksrådet. Til forskjell fra forliksrådet er HTU sine medlemmer jurister med spesialkompetanse i husleierett.

HTU kan behandle saker uansett om utleier eller leietaker er et selskap eller en privatperson.

Saker det tvistes om kan for eksempel være

- Skyldig leie
- Erstatningskrav
- Oppsigelse
- Mangler ved leiligheten
- Leiesummens størrelse
- Partenes rettigheter og plikter forøvrig

**HTU og
forliks-
rådet**

HTU er en førsteinstans i rettssystemet som er sidestilt med forliksrådet. Det betyr at forliksrådene skal avvise saker som HTU kan behandle dersom det finnes et husleietvistutvalg i kommunen. Foreløpig finnes det husleietvistutvalg som dekker området Oslo og Akershus, samt byene Trondheim og Bergen.

Tvister som gjelder leie av forretningslokaler, ferie- og fritidsboliger samt hotellrom, faller utenfor HTU sitt myndighetsområde og behandles i forliksrådet dersom de nødvendige vilkårene foreligger.

For å få behandlet en sak i HTU må man betale et rettsgebyr. Gebyret er det samme som ved behandling av en sak i forliksrådet. Dersom det inngås et forlik deles som oftes saksomkostningene mellom partene. Saksomkostninger vil som utgangspunkt ellers falle på den som taper saken. (se punkt 5.4)

5.0 SKRIVING OG SENDING AV FORLIKSKLAGE

5.1 Påkrav

I saker som dreier seg om pengekrav kan man forsøke å få pengene utbetalt fra skyldneren ved å sende et påkrav. Et påkrav er et brev der man krever å få pengene utbetalt.

Gjeldsbrevl. § 5

Kravet bør inneholde en betalingsfrist, vanligvis 14 dager, og et varsel om at man vil gå til forliksrådet med saken dersom pengene ikke betales. Det lønner seg å sende påkravet rekommandert slik at man kan dokumentere at det er sendt.

5.2 Muntlig eller skriftlig klage

Tvl. § 6-3 (1) jfr
Tvl kap 12

Å klage noen inn for forliksrådet kan gjøres både

Tvl § 12-1 (2) og
(3)

**Skriftlig
klage
anbefales**

skriftlig og muntlig. Ønsker man å inngi klagen muntlig, må man møte frem hos forliksrådet. Der vil klagen bli skrevet ned av et medlem av forliksrådet, og underskrevet av klager.

Det er imidlertid lettere å forsikre seg om at man har fått med seg alt man ønsker i en forliksklage om man skriver den selv.

5.3 Skrive egen forliksklage eller bruke ferdig skjema

Ved skriftlig klage finnes det to alternative fremgangsmåter. Man kan velge å benytte seg av et ferdig skjema eller å skrive sin egen klage. Skjemaet kan man få kjøpt i bokhandler, få tilsendt ved henvendelse til forliksrådet, eller laste ned via hjemmesiden til namsfogden.

I saker hvor saksforholdet er enkelt, er det ofte greit å benytte seg av et skjema. Det vil eksempelvis være aktuelt når det dreier seg om et krav på tilbakebetaling av et lån (pengekrav). Er saken mer komplisert, for eksempel ved krav om erstatning eller annet som krever en grundigere redegjørelse, kan det derimot lønne seg å skrive sin egen klage slik at man får plass til alt.

JURK kan etter en nærmere vurdering bistå ved utforming av forliksklage.

5.4 Hva som skal med i en forliksklage

I det følgende listes opp det man bør (og må) få med i en forliksklage. Dersom man bruker et standardskjema vil de fleste av disse punktene være med.

- Overskrift** Klagen bør ha "Forliksklage" som overskrift, slik at det ikke er noen tvil om hva brevet gjelder.
- Navn og adresse,**
Tvl § 6-3 (2) (b)
Tvl § 6-3 (2) (b)
jfr §§ 2-3 til 2-5)
Tvl § 6-3 (2) litra b)
- Navn og adresse for klager og innklagede må være med. Hvis en av partene er umyndig eller er et selskap, føres både navn og adresse på parten opp, samt navn på partens stedfortreder eller representant. Dersom klager har fullmektig i saken føres også denne opp. Fullmektigen vil sannsynligvis/antageligvis være den som sender forliksklagen og mottar tilsvaret.
- Grunnlag**
Tvl § 6-3 (2) (d)
- Man må gi en begrunnelse som angir en konsentrert beskrivelse av de faktiske forhold kravet direkte bygger på. Beskrivelsen må være såpass grundig at forliksrådets medlemmer forstår hva saken dreier seg om. Dette vil gjøre det mulig for dem å vurdere om saken er av en slik art at forliksrådet kan behandle den, og det vil også gjøre det enklere for dem å mekle mellom partene. Dreier det seg om et pengekrav angir man her størrelsen på kravet, og hvilke renter man krever. En grundig beskrivelse av kravet samt grunnlaget for dette er særlig nødvendig dersom man krever fraværdom (om fraværdom, se pkt 8.1.1).
- Ved krav om renter vil det ofte dreie seg om forsinkelsesrenter, også kalt "morarenter". (Lov om

forsinkelsesrenter $1976/100 +$ juridisk leksikon) Retten til å kreve renter kan være avtalt, eller følge av lov om renter ved forsinket betaling (også kalt forisnkelsesrenteloven). Fra 01.01.10 er forsinkelsesrenten 8,75 %.

Rentel. § 2 (1)

Ved avtalt forfall, kan man kreve renter fra denne dato. Dersom forfall ikke er avtalt kan man først kreve renter fra en måned etter at påkrav ble sendt skyldneren.

Påstand

Videre lister man opp alle kravene man fremmer i forliksklagen. Det er kravene som setter grensene for hva dommen i forliksrådet kan gå ut på. Det er derfor viktig at alle kravene som er aktuelle er med. Vi skal i det følgende gjennomgå hva en påstand som regel inneholder:

Hovedkravet

Kort og klart hva man krever, for eksempel utlevering av en gjenstand klager eier, eller utbetaling av et beløp klager har til gode.

Renter påløpt etter forfall

I forliksklagen må man huske å kreve renter for perioden etter forfallstidspunktet.

Saksomkostninger

I de tilfellene hvor saken blir pådømt av forliksrådet, kan den innklagede dømmes til å betale saksomkostninger. Dette skal skje dersom klager har krevet det og han har vunnet saken fullstendig. Dersom det inngås et forlik, er ikke dette punktet så viktig fordi partene da vanligvis dekker sine egne saksomkostninger, eller på annen måte løser spørsmålet gjennom en avtale seg imellom.

Saksomkostninger er utgifter i forbindelse med forlikssklagen, for eksempel gebyr til forliksrådet, utgifter til skriving av klagen. Klager kan kreve inntil et rettsgebyr uten å måtte dokumentere faktiske utgifter. (Et rettsgebyr utgjør per 01.01.10 kroner 860.)

Saksomkostningene bør spesifiseres i forlikssklagen, da forliksrådet ofte ikke tilkjenner saksomkostninger dersom disse ikke er tallfestet på forhånd.

I standard skjemaene er de fleste punktene tatt med, men krav om saksomkostninger må man selv føre opp i påstanden dersom man benytter et annet skjema enn det som gjelder for gjeldssaker.

Bilag

Tvl § 6-3 (3)

Når man sender en forlikssklage, er det enkelte dokumenter som bør vedlegges. Hvis saken dreier seg om et pengekrav, bør man legge ved kopi av påkravet som er sendt til skyldneren (se punkt 5.1). Andre typer bilag kan være kopi av dokumenter som viser at man har et krav mot innklagede, for eksempel et gjeldsbrev. Dreier saken seg om erstatning for personskade, kan man legge ved kopi av legeattest og annen relevant dokumentasjon. Vedleggene skal underbygge at man har et krav overfor motparten. På forlikssklagen skal man skrive hvilke bilag som følger med den.

Fullmakt

Hvis klager allerede på klagetidspunktet vet at han kommer til å la en fullmektig stille på meklingsmøte i stedet for seg eller sammen med seg, kan dette føres opp på forlikssklagen. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at man kan ha møteplikt (se punkt 7.) Det bør samtidig legges ved en eventuell fullmakt undertegnet av klager.

Underskrift Forliksklagen skal være datert og underskrevet av klager eller dennes fullmektig.

5.5 Sending av forliksklage

Sendes i fire eksemplarer Klagen skal som regel sendes i fire eksemplarer. Eksemplarene skal være identiske, og alle skal være underskrevet.

Gebyr Når man sender en forliksklage, må man samtidig betale et rettsgebyr, som siden 01.01.06 har vært kroner 860,-. Gebyret kan betales inn etterskuddsvis. Den som taper saken blir som regel dømt til å betale sakens omkostninger.

6.0 Når klagen er sendt – tilsvar og innkalling

6.1 Vurdering av forliksklagen

Når forliksrådet mottar en forliksklage, må det først vurdere om saken er av en slik karakter at den kan behandles i forliksrådet. Videre må det vurderes om klagen oppfyller de krav loven stiller (se kapittel 5). Hvis saken er av en slik art at mekling i forliksrådet ikke kan skje, henvises saken til retten. Hvis forliksklagen ikke har det innholdet den skal ha, skal klager underrettes om dette og få en sjanse til å rette opp feilen.

Hvis klager ikke retter feilen, blir saken avvist.

6.2 Tilsvar

Tvl § 6-4 (1) Hvis forliksrådet fremmer saken, forkynnes klagen for klagemotparten (innklagede) med pålegg om å inngi tilsvar innen en frist som normalt settes til to uker. Tilsvaret kan, i likhet med klagen, gis skriftlig eller muntlig. Forliksrådet har plikt til å gi nødvendig veiledning om hva tilsvaret skal inneholde og konsekvensene av at tilsvar ikke gis innen fristen, eller er mangelfull.

tvl. § 6-4(2) I tilsvaret skal innklagede opplyse om kravet i klagen godtas eller bestrides, eller om innklagede har eventuelle innsigelser mot at forliksrådet behandler saken.

Tvl § 6-4 (4) Godtas kravet av innklagede, avsier forliksrådet dom i klagers favør.

Tvl. §6-4 (2) Hvis innklagede bestrider kravet, skal partene innkalles til forliksmøte etter reglene beskrevet nedenfor. Det er svært viktig at man skriver utfyllende om hvorfor man ikke godtar kravet og legger ved den dokumentasjonen man har som underbygger dette.

Innklagede kan imidlertid også godta kravet til klager, men likevel be om et møte. Dette kan lønne seg dersom man skylder klager penger men ikke kan betale. Da har man en mulighet til å møte i forliksrådet og forhandle frem en betalingsordning.

Tvl § 6-4 (3) Hvis tilsvar ikke gis innen fristen og det ikke forligger gyldig grunn for dette, avsies fraværdom (se punkt 8.1.1), såfremt forliksrådet finner saken godt nok

opplyst, klagers påstander ikke er helt urimelige og klager i det vesentlige kan gis medhold.

Tvl § 6-4 (3), jfr §16-12 (2)

Det kan gjøres unntak fra fristforsømmelsen. Det kreves da at det forelå en hindring utenfor partens kontroll som gjorde det uforholdsmessig byrdefullt å overholde fristen.

6.3 Innkalling til forliksmøte

Tvl § 6-5

Dersom innklagede ikke godtar kravet, innkalles begge parter til et møte i forliksrådet. Hvor lang tid det tar før møtet holdes, vil variere etter hvor mye det aktuelle forliksrådet har å gjøre. Partene skal ha minst to ukers varsel fra de mottar forkynnelsen til møtet holdes.

7.0 HVA SKJER I FORLIKSRADET?

7.1 Partenes møteplikt

Personlig møteplikt
Tvl § 6-6 (1)

Hovedregelen er at begge parter plikter å møte til mekling dersom saken skal opp for forliksrådet i bostedskommunen eller i nabokommunen til klager eller innklagede. Dersom den som er innklaget ikke møter, kan dette føre til fraværdom (se under punkt 8.1).

Tvl. § 6-7 (5)

Det er tillatt å ha med en medhjelper i forliksrådet. Ved bruk av advokat eller advokatfullmektig må motparten varsles skriftlig senest en uke før møtet i forliksrådet. Det enkleste er å opplyse om dette i forliksklagen eller i tilsvaret. Men det er altså kun i de

Tvl. § 6-6 (2)

tilfeller at en part ikke har personlig møteplikt, fordi man for eksempel bor langt unna forliksrådet der saken

skal opp, at man kan sende en prosessfullmektig i stedet for seg selv.

7.2 Unntak fra den personlige møteplikten – bruk av verge eller fullmektig

Tvl §2-5 jfr
domstol § 191

Dersom en av partene er mindreårige eller umyndiggjort kan vergen møte på partens vegne. Stiftelser, selskaper, sparebanker, foreninger og ulike bo (eks. døds- og konkursbo) kan møte ved styrets formann.

Tvl. § 6-6 (2)

Dersom en av partene bor utenfor den kommunen der meklingsmøte holdes, kan vedkommende sende en fullmektig til å møte for seg.

**Skriftlig
fullmakt**

Den som møter som fullmektig må ha en skriftlig fullmakt fra den de møter for, eventuelt fra dennes verge, firmaets styre eller lignende. Dersom denne fullmakten ble skrevet før forliksklagen ble inngitt til forliksrådet, er den ikke gyldig. Det må stå i fullmakten at den som er oppnevnt som fullmektig er bemyndiget til å møte til forliksmekling på partens vegne, og den må være underskrevet av den som er innkalt til forliksrådet (og eventuelt dennes verge eller lignende).

**Møte -
fullmektig**
Tvl. § 6-7 (6)

Dersom man ikke har personlig møteplikt, og man ikke har egen prosessfullmektig kan man få en såkalt møtefullmektig til å møte for seg. Kommunen skal oppnevne et utvalg av faste møtefullmektiger ved hvert forliksråd. Disse blir valgt for fire år av gangen. Listen skal være hos sekretariatet, som formidler dette videre.

Kostnadene ved å engasjere en møtefullmektig dekkes

av vedkommende part. Maksimalsatsen for møtegodtgjørelse tilsvarer en tredels rettsgebyr, som per 01.01.10 utgjør kroner 290,-. Også i de tilfellene hvor man engasjerer en møtefullmektig må det foreligge skriftlig fullmakt.

7.3 Mekling

Partene eller deres fullmektiger møter i forliksrådet til det tidspunkt forliksrådet har fastsatt. Det er ofte berammet flere saker på det samme tidspunkt. Vanligvis blir to til tre saker behandlet i timen. Hvilken sak som først kommer opp er ofte helt vilkårlig. Dersom det er personer eller firmaer som har flere saker samtidig, er det vanlig at disse sakene blir behandlet samtidig.

Forliksmøte foregår for lukkede dører, det vil si at ingen andre enn forliksrådet og partene får være til stede. Medlemmene av forliksrådet har taushetsplikt.

Det første som skjer er at begge parter får fremlegge sitt syn på saken samt imøtegå motpartens syn. Dokumenter gjennomgås under partenes fremstilling av saken. Ønsker en part å føre vitner som møter frivillig, eller bevis som retten selv skal undersøke, skal motparten og forliksrådet ha varsel om dette senest en uke før møtet. Forliksrådet skal prøve å hjelpe partene frem til en løsning som begge kan akseptere.

Tvl § 6-8 (2) og (3)

Tvl § 6-8(1)

8.0 KONSEKVENSER /

ETTERVIRKNINGER

Når partene er innkalt til mekling i forliksrådet kan dette få forskjellige resultater. Forliksrådet kan avsi fravær, partene kan inngå et forlik (de blir enige om en løsning), eller partene forblir uenige (ikke forlik). Vi skal nå gå inn på hva de forskjellige alternativene innebærer.

8.1 Fravær

Det er viktig å være klar over at hva som menes med "fravær" etter loven er det noe annet enn den alminnelige språklige forståelse av ordet, som er at noen ikke møter frem. Det at innklagede ikke møter anses også for å være fravær, men en rekke andre tilfeller i loven regnes også som fravær. I de følgende tilfeller foreligger fravær fra forliksmekling:

- Tvl. § 16-8 (1) (a)** - Dersom innklagede ikke møter opp til en forliksmekling på det fastsatte tidspunktet.
- Tvl. § 16-8 (4) (c)** - Dersom en av partene blir fratatt ordet eller utvist fra forliksrådet på grunn av sin oppførsel der.
- Tvl. §16-8 (4) litra a** - Dersom en av partene forlater møte uten tillatelse fra forliksrådet.
- Dersom det for en part møter en fullmektig som ikke har adgang til å møte i forliksrådet.
- Tvl. § 6-4 (3) jfr § 16-7 (c)** - Dersom innklagede ikke skriver tilsvar innen fristen

Den vanligste årsaken til fravær er at innklagede ikke

møter, eller ikke leverer tilsvar. Det er derfor viktig å understreke hvor avgjørende det er skrive tilsvar og sende det innen fristen og å møte opp. Gjør man ikke det, vil klager kunne få en lettkjøpt seier i form av en fraværdom (se nedenfor).

Tvl § 6-14(4)

Dersom innklagede møter opp, og det ikke blir inngått forlik, må klager ofte gå til ordinær rettssak for å få sitt krav igjennom. Dette er kostbart og tidkrevende for klager å gjennomføre.

Etter den nye tvisteloven kan det ikke lenger kreves oppfriskning for forsømmelser i forliksrådet.

Den viktigste følgen av fravær er adgangen for forliksrådet til å avsi en fraværdom. Uteblir en av partene kan det også få andre følger som avvisning, utsettelse og erstatning. Disse mulighetene vil bli behandlet i det følgende.

8.1.1 Fraværdom

Fraværdom betyr at klager får dom innenfor rammen av sin fremstilling av saken i forliksklagen. For å få fraværdom må følgende vilkår være oppfylt:

Tvl. § 6-10 (3)

- Det må foreligge fravær (se punktene overfor).
- Det må være en sak forliksrådet kan behandle.
- Det må foreligge en begjæring fra klager om at det skal avsies fraværdom.
- Partene må ha fri rådighet over sakens gjenstand
Det vil si at partene må ha adgang til å inngå avtaler om det saken gjelder, uten at det strider

mot lover eller andre personers rettigheter.

Tvl. § 6-10 (3) (a)
jfr. § 16-10 (2)

- Klager må i det vesentlige gis medhold

8.1.2 Avvisning

Dersom klager uteblir fra mekling, og det ikke er opplyst eller sannsynliggjort at det foreligger gyldig forfall, skal saken avvises. Det samme gjelder dersom klager stiller med en ulovlig fullmektig (se kapittel 5).

8.1.3 Utsettelse

Uteblir innklagede hvor det foreligger lovlig innkallelse til møte i forliksrådet, avsies fraværdom dersom vilkårene for dette er til stede. Dersom vilkårene for fraværdom ikke er til stede, utsettes møte.

8.1.4 Innstilling av saken

Forliksrådet kan, når den mottar tilsvaret i en sak, innstille saken dersom det er lite sannsynlig at saken vil egne seg for videre behandling i forliksrådet. Dersom saken tas opp til mekling, men denne er forgjeves, innstilles saken dersom forliksrådet ikke kan avsi dom i saken. Dersom rettsmøtet varer i mer enn tre timer, kan hver av partene kreve saken innstilt. Inntil en uke før saken tas opp til behandling i forliksrådet, kan klagemotparten kreve behandlingen innstilt dersom saken er brakt inn for behandling i en klagenemnd.

8.2 Forlik

Dersom partene er enige, inngås det et forlik. Av forliket skal det gå klart frem hva partene har blitt enige om, slik at dette ikke kan misforstås. Et forlik må også være endelig. Det er for eksempel ikke adgang for en

fullmektig til å inngå et forlik med forbehold om at det må godkjennes av parten.

Alle problemer det er uenighet om, må avgjøres. Forliket skal innføres i rettsboken og underskrives av partene. Forliket vil ha samme rettsvirkning som en dom og vil være et tvangsgrunnlag (se ordliste). Et rettsforlik vil være til hinder for ny sak mellom de samme partene om det samme krav eller rettsforhold.

Dersom en sak avgjøres med et rettsforlik, skal hver av partene bære sine omkostninger. Dette gjelder likevel ikke dersom forliket bestemmer noe annet, eller partene er enige om å overlate avgjørelsen til forliksrådet.

8.3 Ikke forlik

Dersom partene ikke blir enige og forlik ikke kommer i stand, kan saken gå over til domsbehandling i forliksrådet

8.3.1 Domsbehandling i forliksrådet

Domstolsbehandlingen i forliksrådet skal begynne i det samme møtet som meklingen ble avsluttet i.

Tvl § 6-10 (1)

Domstolsbehandlingen skjer etter at begge parter har samtykket til det. I saker under 125 000 kr kan forliksrådet imidlertid avsi dom når en av partene ber om det.

Tvl § 6-10 (2)

Tvl § 6-10 (3)

I tillegg kan forliksrådet dessuten avsi dom etter begjæring fra klageren hvis vilkårene for fraværdom er oppfylt. For at forliksrådet skal avsi dom må det imidlertid finne seg kompetent til det og saken må være tilstrekkelig opplyst.

Domsforhandlingene er muntlige. Først fremsetter og begrunner partene sine påstander og deretter kan bevisføring finne sted. Domsforhandlingen er i motsetning til meklingen i utgangspunktet offentlig, det vil si at andre enn partene kan være til stede.

8.3.2.1 Dom

For at dom skal kunne avsies, må det forhold man krever dom for høre inn under forliksrådet (punkt 4). Dette har sin bakgrunn i at forliksrådets medlemmer normalt ikke har noen juridisk utdannelse og at det derfor kan være juridiske spørsmål de ikke kan ta stilling til. Når en dom er rettskraftig, det vil si når den ikke lenger kan angripes, vil den være bindende for partene. Den vil da være et tvangsgrunnlag.

9.0 MÅTER Å ANGRİPE FORLIKSRÅDETS AVGJØRELSER PÅ

9.1 Innledning

En dom i forliksrådet kan angripes på flere måter. Ved søksmål for tingretten, oppfriskning eller gjenåpning. En kjennelse eller beslutning kan angripes ved særskilt anke. Disse mulighetene vil nå bli gjennomgått i nevnte rekkefølge.

Vær oppmerksom på at ulike frister må overholdes. Den av partene som har overskredet en frist eller ikke møtt til et rettsmøte kan i enkelte tilfeller få fastsatt ny frist eller

nytt møte. Disse reglene blir behandlet til slutt i dette kapittelet.

Samtlige av disse reglene er såpass kompliserte at de ikke vil bli behandlet i detalj. Det vil derfor bare bli gitt en kortfattet oversikt over hvilke måter en forliksavgjørelse kan angripes på, slik at man skal få en forståelse for hvordan systemet fungerer. Skulle det bli aktuelt å angripe en avgjørelse, vil JURKs råd være at man søker juridisk bistand. Dette bør skje så fort som mulig, fordi det løper frister som ikke må oversettes.

9.2 Dom i forliksrådet

Tvl. § 6-14 (1)

Dommer avsagt av forliksrådet angripes hovedsakelig gjennom nytt søksmål for tingretten. Saken vil da bli prøvet på nytt. Fristen for stevning er en måned etter avsagt dom i forliksrådet.

9.3 Gjenåpning

Tvl. § 6-14 (5)

Avgjørelser som avslutter behandlingen av et krav kan i visse tilfeller gjenåpnes. Ved gjenåpning er det mulig å få endret en rettskraftig/endelig avgjørelse der en senere blir oppmerksom på alvorlige saksbehandlingsfeil, eller vesentlige mangler ved grunnlaget for avgjørelsen. Gjenåpning er ment å være en sikkerhetsventil. En kan altså ikke begjære en avgjørelse gjenåpnet bare fordi en er misfornøyd med det som måtte være uttalt om rettslige eller bevismessige spørsmål.

Tvl §§ 31-3, 31-4, 31-5

Forliksrådets avgjørelser kan gjenåpnes ved begjæring til tingretten. Begjæring om gjenåpning må fremsettes innen seks måneder etter at partene har fått vite om de feil eller mangler som er grunnlaget for gjenopptakelsen,

eller når partene burde skaffet seg slik kunnskap. Etter ti år kan saken uansett ikke lenger kreves gjenopptatt. Denne fristen er absolutt.

10.0 UTLEGG

De fleste sakene som kommer inn til forliksrådet gjelder krav om penger. JURK vil derfor si noe om hva som skjer etter at et forlik eller en dom i forliksrådet forplikter en av partene til å innfri den andre partens pengekrav.

Dersom skyldneren betaler innen den fristen som er fastsatt oppstår det ikke noe problem. Det er selvfølgelig ingenting i veien for at kravshaveren godtar at skyldneren betaler senere, eller i avdrag.

Vanskelighetene oppstår når skyldneren ikke betaler. Enten på grunn av manglende betalingsvilje, eller manglende betalingsevne. Kravshaveren må da forsøke å få skyldneren til å betale. Skal man gjøre dette selv, kan begjæring om utlegg være den beste løsningen.

10.1 Hva er utlegg?

Utlegg er det samme som tvangsinn drivelse. Det vil si at namsmannen på vegne av den som har kravet tar pant i en av skyldnerens eiendeler eller fastsetter et trekk i lønn eller trygd. Ting det er tatt pant i kan selges hvis skyldneren ikke betaler. Det er namsfogden som avgjør hvordan et krav skal inndrives.

Utlegg kan tas dersom den som har et krav mot en annen sender en utleggsbegjæring og i tillegg kan vise til et

Tvangsl § 7-1

tvangsgrunnlag (se ordlisten). Det er også et vilkår at den fastsatte betalingstiden for kravet er overskredet, uten at skyldneren har betalt. Betalingstidspunktet kan være fastsatt i en avtale, et forlik eller en dom.

Tvangsl § 4-1 og § 7-2

10.2 Hvordan begjære utlegg?

Når man skal begjære utlegg, lønner det seg å bruke et standard skjema. Dette kan fås ved henvendelse til namsfogden der du bor, eller det kan lastes ned på namsfogden sin nettside, www.namsfogden.no. I større byer er det egne namsfogdkontorer, mens det på mindre steder er lensmannen som virker som namsfogd.

I standard skjemaet står alle de opplysninger man skal ha med. Det er verdt å merke seg at begjæringen skal sendes i fire eksemplarer og at man må legge ved en bekreftet kopi av tvangsgrunnlaget.

Ved begjæring om utlegg, må kreditor betale 1,85 ganger rettsgebyret, som per 01.01.10 utgjør kroner 1591,-. Dersom namsmannen avholder utleggsforretning må kreditor betale 1,85 ganger rettsgebyret nok en gang. Dette gjelder uansett om det er noe å ta utlegg i eller ikke. Dersom det blir avholdt utleggsforretning, det vil si at kreditor eller kravshaveren får medhold i sitt krav, skal skyldneren som hovedregel dekke disse utgiftene.

10.3 Hva skjer etter at utleggsbegjæringen er sendt?

Tvl. § 20-2 (1)

Før namsmannen tar utlegg vil skyldneren få varsel med oppfordring om å betale, og på den måten kan skylderen unngå at namsmannen tar utlegg. Fristen for å betale er

to uker.

Tvangsl. § 7-6

10.4 Utlegg i skyldnerens eiendeler

Dekningsl. § 2-2

Det kan bare tas pant i skyldnerens eiendeler. Ektefelles eller samboers eiendeler skal ikke berøres av utlegget, med mindre begge er ansvarlige for gjelden. Hvis begge er ansvarlige for gjelden og utleggbegjæringen omfatter begge to, kan utlegg tas i begges eiendeler. Utlegg kan også tas i utenforståendes eiendeler dersom disse oppbevares hos skyldneren og det ikke kan bevises at det ikke er skyldneren som er rette eier.

Tvangsl § 7-13

Skyldneren gis anledning til å uttale seg om hva namsmannen skal ta utlegg i.

Tvangsl § 7-11

Vanligvis tar namsmannen pant i verdigjenstander det er lett å omsette, som eksempel biler, smykker, verdipapirer og lignende. Når det dreier seg om et større beløp tas gjerne pant i leilighet, hus eller andel i borettslag. Det kan ikke tas pant i vanlig innbo familien trenger i det daglige liv, som eksempel møbler, kjøleskap, klær og lignende. Skyldneren skal få beholde det som trengs for å opprettholde en vanlig standard. Det kan heller ikke tas utlegg i det skyldneren trenger i sitt yrke eller til sine studier.

Dekningsl § 2-3

Hvis utlegg er tatt i løsøre, får i utgangspunktet skyldneren beholde gjenstandene. Skyldneren kan

Tvangsl §7-20

imidlertid ikke selge eller gi gjenstandene bort og er forpliktet til å ta vare på tingene slik at de ikke kommer til skade. Kravshaveren kan kreve at gjenstandene blir tatt fra skyldneren dersom det er stor fare for at skyldneren vil skade, pansette eller selge tingen. Kravshaver som har fått utlegg i skyldnerens eiendeler,

kan kreve at disse blir solgt. Tvangssalget gjennomføres på den måten som antas å gi størst utbytte.

Tvangsl. § 8-12

10.5 Utlegg i lønn

Namsmannen har anledning til å foreta trekk i skyldnerens inntekter. Dette gjelder uansett om skyldner er i arbeid eller mottar trygd. Namsmannen vil i hvert enkelt tilfelle foreta en konkret vurdering. Skyldner skal fremdeles ha midler til å dekke rimelige utgifter til livsopphold for seg og sin familie. Videre skal skyldner også ha midler til rimelige boutgifter. Dersom skyldner har penger til overs etter at disse utgiftene er dekket, kan det fastsettes trekk i lønnen.

Dekningsl § 2-7

10.6 Endret trekk i lønn

Skyldneren kan få endret størrelsen på lønnstrekket eller få det fjernet helt, hvis den økonomiske situasjonen endrer seg vesentlig. Endret økonomisk situasjon kan være et resultat at økte utgifter, for eksempel økt husleie, eller at inntekten er blitt lavere. I en slik situasjon bør skyldneren sende et krav om endret lønnstrekk til namsmannen.

Tvangsl § 7-23

10.7 Klage på utlegg

Dersom namsmannen tar utlegg i lønn, kan det påklages så lenge trekket løper. Er resultatet av utleggsforretningen ”intet til utlegg”, er klagefristen en måned. Dersom det blir tatt utleggspant kan det påklages helt til pantet realiseres. Det gjelder imidlertid en frist på

en måned for å klage på valg av utleggsgjenstand.

**Tvangsl § 7-26, §
5-16**

